

Những trở lực trong quá trình tổ chức triển khai Chương trình giáo dục phổ thông 2018 ở một số trường trung học phổ thông thành phố Thái Nguyên

Nguyễn Thị Hương*

*TS. Phó Hiệu trưởng Trường THPT Thái Nguyên (Trường THPT thực hành – Trường ĐHSP Thái Nguyên)
Received: 18/3/2023; Accepted: 24/3/2023; Published: 29/3/2023

Abstract: The article contributes to clarifying the problems arising in the process of the implementation of the 2018 General Education Program for high schools in Thai Nguyen city in the current period. After that, the author proposes a number of recommendations to contribute to improving the quality and efficiency of the implementation in the coming time.

Keywords: Obstacles, implementation, 2018 General Education Program, high school

1. Đặt vấn đề

Nghị quyết số 29, Hội nghị TƯ 8 (khóa XI), khẳng định: Đổi mới GD &ĐT không chỉ là quốc sách hàng đầu mà còn là “chìa khóa” mở ra con đường đưa đất nước tiến lên phía trước, là “mệnh lệnh” của cuộc sống. Song, quá trình đổi mới không phải là sự đổi mới ngẫu hứng, tùy tiện mà cần được tiến hành đồng bộ. Trong đó, đổi mới nội dung CT, SGK và PPDH là những giải pháp then chốt vì tác động trực tiếp và quyết định đến chất lượng, hiệu quả phát triển của cả nền GD.

Xuất phát từ những đòi hỏi cấp bách từ thực tiễn cuộc sống, CT GDPT mới (gọi tắt là CT GDPT2018) được xây dựng theo định hướng bồi dưỡng và PTNL người học nhằm tạo bước đột phá để hiện thực hoá những yêu cầu, nhiệm vụ, nội dung Nghị quyết 29 của Đảng đề ra.

Năm học 2019-2020 Bộ GD&ĐT bắt đầu tổ chức triển khai CT, SGK theo CT GDPT2018 với lớp 1, đến năm học 2022-2023 CT mới đang được triển khai ở lớp 1, lớp 2, lớp 3, lớp 6, lớp 7 và lớp 10. Dù còn nhiều ý kiến trái chiều, song về tổng quan việc xây dựng và ban hành CT GDPT 2018 đã đáp ứng mục tiêu đổi mới GDPT theo tinh thần Nghị quyết chỉ đạo của Ban chấp hành Trung ương Đảng. CT đã cụ thể hóa việc đổi mới mục tiêu cơ bản của GD từ tập trung vào trang bị kiến thức, kỹ năng sang phát triển phẩm chất và năng lực HS, đảm bảo hài hoà giữa “dạy chữ”, “dạy người” và định hướng nghề nghiệp.

Là một trong những thành phố trọng điểm của khu vực trung du, miền núi Đông Bắc, TP Thái Nguyên có 10 trường THPT phân bố khá tập trung trên địa bàn. Năm học 2022 – 2023, các trường THPT ở TP Thái

Nguyên bắt đầu triển khai CT GDPT 2018 đối với lớp 10. Qua quá trình tổ chức triển khai, bước đầu nảy sinh một số bất cập cần khắc phục.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những vấn đề đặt ra trong quá trình tổ chức triển khai CT GDPT 2018

2.1.1. Các trường THPT phải tiến hành tổ chức và triển khai song song hai CT GDPT.

Về mặt lý thuyết, việc phải triển khai đồng bộ hai CT GD (CT GDPT hiện hành (CT GDPT 2006) và CT GDPT 2018) là điều đương nhiên và cũng đã được các nhà trường, các cơ sở GD chuẩn bị từ trước. Tuy nhiên, trong thực tế việc triển khai gặp rất nhiều khó khăn, vướng mắc, cụ thể:

Trước hết, hai CT có cách tiếp cận và định hướng về mục tiêu hoàn toàn khác nhau nên xây dựng KHGD, tổ chức triển khai, chỉ đạo về chuyên môn cũng không đồng nhất.

CT GDPT hiện hành (CT GDPT 2006) được xây dựng theo định hướng tiếp cận nội dung, nặng về truyền thụ kiến thức, ít chú trọng đến việc vận dụng kiến thức mà HS được học vào thực tiễn. Đối với cấp THPT, HS phải học đủ 13 môn học bắt buộc chưa tính các HĐGD khác. Đối với CT phân ban hoặc chuyên, số môn và thời lượng còn có thể nhiều hơn. Trong nhiều năm qua, nhằm giảm tải kiến thức và tiếp cận dần với CT mới, một số trường THPT TP phố Thái Nguyên đã chủ động xây dựng CT nhà trường gắn với điều kiện thực tế và nhu cầu của đơn vị. Dù vậy, việc triển khai vẫn có bất cập do phải thường xuyên điều chỉnh CT, lồng ghép kiến thức, tích hợp hoặc giảm tải theo các văn bản hướng dẫn của Bộ GD&ĐT....

CT GDPT2018, có những điểm khác biệt là CT

được xây dựng theo mô hình PTNL, thông qua những kiến thức cơ bản, thiết thực, hiện đại và các PP tích cực hóa hoạt động của người học, giúp HS hình thành và phát triển những PC, NL mà nhà trường và xã hội kỳ vọng. CT GDPT 2018 bảo đảm định hướng thống nhất về nội dung GD cốt lõi, bắt buộc đối với HS toàn quốc, đồng thời trao quyền chủ động và trách nhiệm cho địa phương và nhà trường trong lựa chọn, bổ sung một số nội dung GD và triển khai kế hoạch GD phù hợp với đối tượng GD và điều kiện của địa phương.

Ở cấp THPT, HS sẽ phải học các môn bắt buộc như: Toán, Ngữ văn, Ngoại ngữ 1, Lịch sử, GD thể chất, GD QP&AN. Ngoài ra, HS chọn thêm 5 môn trong nhóm các môn học lựa chọn trong các tổ hợp thuộc các nhóm KHTN, KHXH và công nghệ - nghệ thuật. Do được Bộ GD&ĐT giao toàn quyền tổ chức cho HS lựa chọn các nhóm môn học nên xuất hiện tình trạng trường thì quá nhiều, trường thì ít tổ hợp môn khiến nhiều HS và phụ huynh cảm thấy hoang mang, lo lắng. SGK lớp 10 thì phát hành muộn nên việc lựa chọn chưa thể khách quan. Tài liệu hướng dẫn một số môn học có nhiều phần không tương thích, không rõ định hướng hoạt động nên gây khó khăn cho GV khi tổ chức thực hiện.

Thứ hai, CT GDPT 2018 đặt ra nhiều yêu cầu, đòi hỏi cần đảm bảo trong tổ chức triển khai nhất là yêu cầu về CSVC và ĐNGV trong khi năng lực thực tế của các nhà trường có hạn.

Thứ ba, việc thực hiện đồng thời CT GDPT hiện hành với tổ chức triển khai CT GDPT 2018 trong điều kiện phải dự kiến phương án phòng chống dịch Covid-19 cũng đặt ra nhiều khó khăn thách thức.

2.1.2. Đội ngũ GV thiếu, chưa đáp ứng được yêu cầu của CT GDPT 2018.

Ngay từ cuối năm học 2021 – 2022, theo yêu cầu của CT GDPT 2018, các cơ sở GD và các trường THPT trên địa bàn TP Thái Nguyên đã xây dựng phương án, lên kịch bản đề XDKH GD cho năm học 2022 – 2023. Sau khi hoàn thành kỳ thi tuyển sinh khối 10, các trường THPT trên địa bàn đã cho HS đề xuất, đăng ký các môn học trong tổ hợp lựa chọn. Đã chuẩn bị và lường trước nhiều tình huống có thể phát sinh. Song trong thực tế, nhiều trường THPT trên địa bàn vẫn đứng trước sức ép thiếu GV ở một số bộ môn trong tổ hợp mà HS lựa chọn.

Các cơ sở GD như trường THPT Vùng Cao Việt Bắc, THPT Chuyên, THPT Ngô Quyền, Trường phổ thông Dân tộc Nội trú tỉnh..., có HS lựa chọn tổ hợp môn thuộc nhóm công nghệ - nghệ thuật. Trong khi GV của các bộ môn này ở THPT không có. Việc đề

xuất tuyển dụng cũng không khả thi do không có chỉ tiêu. Kinh phí thuê GV bên ngoài cũng hết sức hạn hẹp. Đội ngũ cộng tác viên cũng không đạt chuẩn để hỗ trợ nên dù đã xây dựng phương án nhưng đến cuối cùng các trường vẫn buộc phải tư vấn cho HS chuyển môn cho dù HS không thực sự mong muốn.

Thay đổi về cấu trúc, nội dung và thời lượng một số môn học trong CT GDPT 2018 cũng dẫn tới hiện tượng có môn thì thừa GV (Lý, Hoá, Sinh, Địa, GDCD), có môn thì thiếu (Âm nhạc, Mỹ thuật), có môn thì không biết lấy từ nguồn nào vì chưa có nơi đào tạo (Hoạt động trải nghiệm - hướng nghiệp).

Quan điểm và mục tiêu CT GDPT 2018 cũng đặt ra nhiều thách thức đối với giáo viên bộ môn trong tổ chức DH nhằm hình thành PC, NL cần thiết cho người học. Việc chuẩn bị hồ sơ lên lớp theo đúng văn bản hướng dẫn vẫn đã vấp vạ. Song việc chuyển hoá KHDH này vào thực tế lại không hề đơn giản. Vấn đề HS khối 10, năm học 2022 – 2023 vẫn quen với cách DH theo CT hiện hành (lớp 9 HS vẫn học theo CT GDPT 2006) sang lớp 10, HS vừa phải chuyển sang môi trường học tập mới, vừa phải làm quen với CT và cách tổ chức học tập hoàn toàn khác nên thời gian đầu, HS gần như không thể thích ứng.

2.1.3. CSVC, hệ thống học liệu của các cơ sở GD trên địa bàn chưa đáp ứng được yêu cầu của CT GDPT 2018.

Dụng tâm là nhằm hình thành và phát triển những phẩm chất và năng lực cần thiết cho người học nên cấu trúc nội dung và mạch kiến thức các môn học trong CT GDPT 2018 có nhiều điểm khác biệt so với CT hiện hành. Những thay đổi về nội dung CT cũng đặt ra nhiều thách thức đối với đội ngũ GV, nhất là những thách thức về đổi mới phương pháp, hình thức tổ chức DH. Để thực hiện tốt việc đổi mới PPDH, GV cần được trang bị đầy đủ phương tiện, TBDH.

2.1.4. Kiểm tra, đánh giá kết quả DH và GD theo định hướng phát triển PC, NL người học còn nhiều bất cập

Song song với những thay đổi về mục tiêu, nội dung, PP và hình thức tổ chức DH, CT GDPT 2018 cũng đặt ra yêu cầu đổi mới hoạt động KT&GD.

Kết quả GD phải được kiểm đếm bằng cả hai hình thức đánh giá: định tính và định lượng; thông qua cả kết quả đánh giá thường xuyên và đánh giá định kì. Đánh giá định lượng thường là đánh giá bằng điểm số thông qua các bài kiểm tra, bài trắc nghiệm, bài thuyết trình, bài tập giải quyết tình huống, dự án nghiên cứu... Trong thực tế, phẩm chất và năng lực được hình thành, phát triển không chỉ thể hiện qua kết quả bài kiểm tra bằng điểm số, mà còn thể hiện qua thái độ,

hành vi được bộc lộ trong suốt cả một quá trình tham gia các hoạt động học tập và sinh hoạt. Do vậy, kết quả giáo dục các môn học trong CT GDPT 2018 lớp 10 cần phải được đánh giá bằng nhiều hình thức và bài KTĐG cũng phải chú trọng đánh giá mức độ vận dụng kiến thức vào xử lý, giải quyết các tình huống thực tiễn, giúp HS có cơ hội thể hiện PC, NL cá nhân. Ngoài ra, kết hợp đánh giá của GV với tự đánh giá và đánh giá đồng đẳng của HS, đánh giá của phụ huynh HS và đánh giá của cộng đồng để có được kết quả học tập và GD chính xác nhất.

3. Một số kiến nghị nhằm nâng cao hiệu quả triển khai CT GDPT 2018.

3.1. Tiếp tục tuyên truyền nâng cao nhận thức cho GV, HS, phụ huynh và toàn xã hội về sự cần thiết đổi mới GD&ĐT; về CT GDPT 2018.

Trước nhu cầu và đòi hỏi của sự phát triển xã hội, việc đổi mới GD&ĐT, đổi mới CT, SGK là **tất yếu. Tuy nhiên, để triển khai có hiệu quả cần phải có sự hỗ trợ, đồng hành của nhiều lực lượng xã hội. Trong đó, sự đồng thuận của GV, HS và phụ huynh HS giữ vai trò quyết định.**

CT GDPT 2018 với định hướng phát triển PC, NL người học, trước hết cần được đội ngũ CBQL, GV bộ môn ủng hộ và tổ chức triển khai trong thực tế mới có thể thành công. Hơn nữa, xuất phát từ mục tiêu, nội dung và cấu trúc CT nếu không có sự gia cố, chuyển hoá từ ban giám hiệu, tổ trưởng chuyên môn, GV bộ môn và đội ngũ kỹ thuật viên của các trường THPT thì CT **cũng khó thực hiện thành công. Hơn nữa, nếu không có sự ủng hộ, đồng hành của HS và phụ huynh thì việc thực hiện sẽ gặp nhiều khó khăn, bất lợi.**

3.2. Nâng cao năng lực cho ĐNGV bộ môn, phát huy vai trò của TCM trong tổ chức, triển khai CT GDPT 2018.

Mục tiêu cốt lõi căn bản của CT GDPT 2018, của đổi mới toàn diện GD là chuyển từ một nền GD nặng về truyền thụ kiến thức sang phát triển PC, NL người học. Điều này cũng đặt ra đòi hỏi GV và đội ngũ CBQL cơ sở GDPT cần được bổ sung, bồi dưỡng các năng lực cần thiết.

Trong CT mới, vai trò của GV có những thay đổi theo hướng đảm nhận nhiều chức năng hơn, trách nhiệm lựa chọn nội dung GD cũng vì thế mà nặng nề hơn. GV phải biết tổ chức DH tích hợp, DH phân hóa; biết sử dụng tối đa những nguồn tri thức trong xã hội, biết sử dụng CNTT, phương tiện kỹ thuật DH, tự học để không ngừng nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ.

CT GDPT 2018 cũng trao quyền chủ động cho các cơ sở GD trong xây dựng CT và KHGD nhà trường. Vì vậy, vai trò của TCM là vô cùng quan trọng. Để có CT nhà trường chất lượng, đáp ứng các yêu cầu đổi mới thì TCM sẽ phải đóng vai là những đơn vị đầu mối bồi dưỡng và tự bồi dưỡng. Đồng thời, tổ cũng là đơn vị thẩm định, đánh giá hiệu quả, hiệu chỉnh kế hoạch cho phù hợp.

3.3. Xây dựng lộ trình KTĐG trên cơ sở định hướng phát triển PC, NL của người học.

KTĐG theo năng lực không lấy kiểm tra khả năng tái hiện kiến thức đã học làm trung tâm mà cần chú trọng khả năng vận dụng sáng tạo tri thức trong xử lý trước những tình huống có thể nảy sinh trong thực tiễn. Để thực hiện điều này, các cơ sở GD cần xây dựng kế hoạch KTĐG phù hợp với CT GDPT mới

3.4. Đảm bảo những điều kiện vật chất trong quá trình tổ chức triển khai CT GDPT 2018.

Trong CT GDPT 2018, các điều kiện về trang TBĐH hiện đại như *máy chiếu, máy tính, mô hình, các phần mềm hỗ trợ...* là rất quan trọng. Nhờ sự hỗ trợ của các phương tiện vật chất, giúp GV *có thể rút ngắn thời gian và cường độ lao động khi đứng lớp.* Nhiều chuyên gia cho rằng, mức độ ghi nhớ thông tin ở mỗi PPDH là rất khác nhau.

3. Kết luận

Với những đặc thù về mục tiêu, nội dung và cấu trúc, qua trình triển khai CT GDPT 2018 ở cấp THPT chắc chắn sẽ gặp nhiều khó khăn, vướng mắc cần phải có những giải pháp để khắc phục kịp thời. Trước mắt, ngành GD&ĐT cần khẩn trương hiệu chỉnh, bổ sung ban hành các văn bản hướng dẫn chung thống nhất trong toàn quốc. Tài liệu, SGK phải xuất phát từ yêu cầu cần đạt. PP, cách thức KTĐG giá phải tuân thủ và đảm bảo phát triển PC, NL cho người học. Ngoài ra, các cơ sở GD cũng cần đảm bảo những điều kiện về vật chất, nâng cao chất lượng ĐNGV .. để có thể triển khai thành công trong thực tế.

Tài liệu tham khảo

1. Ban Chấp hành TW Đảng, Hội nghị lần thứ Tám (2013), *Nghị quyết số 29 -NQ/TW ngày 04/11/2013 về Đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT.* Hà Nội.
2. Bộ GD&ĐT (2018), *CT GDPT tổng thể (Thông tư số 32/2018/TT- BGDDT ngày 26/12/2018,* Hà Nội.
3. Nguyễn Thị Hương (2016), *Giáo trình PPDH GDGD ở phổ thông (phần 1),* NXB ĐH Thái Nguyên. Thái Nguyên.
4. Sở GD&ĐT Thái Nguyên (2022), *Báo cáo tổng kết các năm học 2021 – 2022, năm học 2022-2023 (Tài liệu lưu hành nội bộ).*